

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma
vuosille 2020–2024
Päivitys vuodelle 2022

TOTEUTUMISEN ARVIOINTI
VUODELTA 2022

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-Mäntyharju-Pertunmaa

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

SISÄLTÖ

1	Johdanto	1
2	Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet ja valvontasuunnitelmat.....	2
3	Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	
4		4
3.1	Toimialue	4
3.2	Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen.....	5
3.2.1	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen.....	7
3.2.2	Tarkastuksen sisältö ja valvontakohdetyypien tarkastustiheydet...	8
3.3	Koulutus.....	9
3.4	Valvontatietojärjestelmä ja tiedonkeruu	9
3.5	Viestintä	11
3.6	Valvonnan kustannukset ja maksullisuus	11
3.7	Varautuminen erityistilanteisiin	12
3.8	Näytteenottosuunnitelma ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	12
4	Valvonnan toimialat.....	13
4.1	Elintarvikevalvonta	13
4.2	Terveysuojelulain mukainen valvonta.....	13
4.3	Tupakkalain mukainen valvonta	13
4.4	Eläinlääkintähuolto	13
5	Valvontasuunnitelman toteutumisen seuranta	13

LIITTEET:

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain valvontasuunnitelma vuodelle 2021

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma vuodelle 2021

Terveysuojelulain valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024, päivitys vuodelle 2021

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma vuodelle 2021

1 Johdanto

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi koskee Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumista vuoden 2022 osalta. Mikkelin seudun ympäristölautakunta hyväksyi ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmat vuodelle 2022 kokouksessaan 15.12.2021.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tämä suunnitelma koskee kaikkea ympäristöpalvelujen suorittamaa valvontaa elintarvikelain (23/2006) ja 1.4.2021 voimaan tulleen uuden elintarvikelain (297/2021), terveydensuojelulain (763/94), tupakkalain (549/2016), lääkelain (395/1987), eläinlääkintähuoltolain (765/2009), eläinsuojelulain (247/1996) sekä lain eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) mukaisesti.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan ympäristölautakunnassa seuraavan vuoden alussa. Arviointiin sisältyy mm. tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin, resurssien riittävyys ja valvonnasta saadut tulot.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Toteutumisen yhteydessä tarkastellaan, onko kaikkien toimialojen valvontaa tehty kattavasti ja miten voimavarat eri toimialojen välillä ovat jakautuneet. Lisäksi arviointikriteereitä on myös valtakunnallisten ja omien painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, tuodaan toteutumisen arvioinnissa esille mahdollisia syitä ja tarvittavia toimenpiteitä.

[Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintoviranomaiselle VYHA-järjestelmän kautta.31.3.2023 mennessä, mutta elintarvikevalvonnan ja eläinlääkäripalveluiden välilehti tulee kuitenkin olla täytettynä jo 28.2.2023.](#)

Valvontaohjelman säädösperusta

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Elintarvikelaki (297/2021)
- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- Terveystensuojelulaki (763/94)
- Tupakkalaki (549/2016)
- Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
- Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006)
- Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (78/2011)

Toteutumat on kirjattu suunnitelmaan kursiivilla ja sinisellä fontilla.

2 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet ja valvontasuunnitelmat

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

Suunnitelmassa on otettava huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen valvontaohjelma sekä valvontasuunnitelma-asetuksen (665/2006) edellyttämä sisältö.

Valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään tarkastusten sisältö, valvontakohdetyyppien tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika, kunnan toimesta tapahtuva näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Valvontasuunnitelma on hyväksyttävä kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa toimielimessä ja toimitettava aluehallintovirastolle tiedoksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajan suojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Tämä suunnitelma sisältää Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset valvontasuunnitelmat sekä eläinten hyvinvoinnin ja terveydenhuollon valvontaohjelman.

Yleisessä osassa on kuvattu valvontasuunnitelmaa ohjaavia säädöksiä ja suunnitelmalle asetettuja vaatimuksia sekä suunnitelmassa määritellyjä tavoitteita. Toimialakohtaiset suunnitelmat ovat liitteenä. Niissä on kuvattu yksilöidyt toimialakohtaiset suunnitelmat painopistealueista, toteutettavista tarkastuksista ja suunnitelluista tarkastusmääristä.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista on säädetty valtioneuvoston asetuksessa 664/2006. Asetuksen mukaan keskusviranomaisien tulee laatia ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä edellytetyn valvonnan kattava yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma. Keskusvirastojen valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on määritellyt yhteiset tavoitteet ja periaatteet.

Yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa laadittaessa kantavana ajatuksena on ollut tunnistaa ohjelmakauden haasteet ja tavoitteet. Ohjelmassa otetaan huomioon muun muassa hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusviranomaisten asettamat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat linjaukset ja strategiset tavoitteet.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa huomioidaan yhteisessä ohjelmassa asetetut tavoitteet sekä annetaan tarkempia ohjeita muun muassa eri lakien perusteella tehtävien tarkastusten sisällöstä.

Edellisen valvontaohjelmakauden 2015–2019 teemana oli valvonnan vaikuttavuus. Valvonnan vaikuttavuutta on tärkeää edistää jatkuvasti mm. valvonnan riskiperusteisuudella ja valvonnan tehokkaalla kohdentamisella. Ohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

1. arviointi- ja ohjauskäynnit
2. viranomaisyhteistyö
3. yhteistyö toimijoiden kanssa
4. varautuminen

Keskusviranomaisten (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Valvira ja Ruokavirasto) toimialakohtaiset painopisteet valvontaohjelmakauden eri vuosille on kuvattuna toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2020–2024 sisältää;

1. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallisen valvontasuunnitelma 2015–2020, osat 1 ja 2 (päivitys vuodelle 2020)
2. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020–2024
3. Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024
4. sekä valtakunnallisen ohjelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista

Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (664/2006) säätää yksityiskohtaisemmin valvontaohjelmien sisällöstä. Yhteisessä valtakunnallisessa ohjelmassa määritellään keskusviranomaisten yleiset periaatteet

1. tarkastuksen sisällölle,
2. valvontakohdetyyppien riskinarvioinnille ja riskiluokitukselle sekä valvontakohdetyyppien tarkastustiheyksille,
3. valvontakohdetyypeittäin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävälle ajalle,
4. näytteenoton ja valvontaprojektien ohjaukselle,
5. ohjeet kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arvioimiseksi sekä
6. raportointiohjeelle.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2020–2024. Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat sekä paikallinen

riskinarviointi. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää liitteet, joissa on yksilöity eri toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat valvontakohteineen sekä valvontatiheyksineen. Toimialakohtaiset yksilöidyt valvontasuunnitelmat tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Vuonna 2021 Mikkelin seudun ympäristöpalveluihin ei tehty Aluehallintoviraston toimesta AJO-käyntiä.

3 Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

3.1 Toimialue

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on aloittanut toimintansa 1.1.2005. Se hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Mikkelin, Mäntyharjun, Hirvensalmen, Pertunmaan sekä Kangasniemen alueella. Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä on n. 67 882 asukasta.

Valvontaviranomaisena toimii Mikkelin seudun ympäristölautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä; viisi jäsentä Mikkelistä sekä Mäntyharjusta, Kangasniemeltä, Hirvensalmelta ja Pertunmaalta yksi kustakin.

Kuva 1. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialue

3.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen henkilöstömäärä oli vuoden 2021 alussa yhteensä 26 (23,6 htv), heistä 20 (17,6 htv) ympäristöterveydenhuollossa.

Vuoden 2022 lopussa ympäristöterveydenhuollon henkilötyömäärä oli: terveysvalvonta 7 htv, kaupungineläinlääkäripraktikot 7,2 htv (osa viroista täyttämättä), valvontaeläinlääkärit 2 htv, vastaanottoavustajat 1,2 htv, terveysvalvonnan johtaja 1 htv ja toimistos sihteeri 0,3 htv, eli yhteensä 18,7 htv. 1.2.2021 terveysvalvonnasta poistui 0,5 htv terveystarkastajan eläköitymisen vuoksi.

Yksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset.

Valtakunnallisesti on meneillään suunnitelmia kasvattaa ympäristöterveydenhuollon yksiköiden kokovaatimusta ja mahdollisesti siirtää ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoito hyvinvointialueiden vastuulle vuodesta 2026 alkaen. Osassa maakunnissa hyvinvointialueelle siirtyminen tapahtuu jo vuoden 2023 alusta.

Taulukko 1: Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö vuoden 2022 lopussa (muutokset kursivilla)

Nimi	Virkanimike	Eriyisosaaminen/ vastuualue	Muuta
Maria Tirkkonen	terveysvalvonnan johtaja	Hallinto, toiminnan johtaminen, suunnittelu ja kehittäminen, laitosvalvonta	
Hanna Pasonen	ympäristöpäällikkö		
Antti Tukiainen	kaupungin-eläinlääkäri	vastaava eläinlääkäri, peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	terveysvalvonnan johtajan sijainen hallinnollisissa asioissa
Anne Salmi	toimistos sihteeri (hallintopalvelukeskus)	toimistotyöt, laskutus, tilastointi	50%
Lasse Lähde	terveystarkastaja	Terveystarkastusryhmän vetäjä, vesiasiat (kesä 2022-), huoneistot, melu, tuholaiset	
Marko Nyysönen	terveystarkastaja	Vesiasiat, terveystarkastusryhmän johtaja, huoneistot, <i>nikotiinivalmisteiden myyntilupa ja tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta</i>	
Sanna Toivonen	terveystarkastaja	Vesiasiat, nikotiinivalmisteiden myyntilupa ja tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta, <i>virka-aikana 16.5.-</i>	

Anneli Tirkkonen	terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	
Nina Gynther	terveystarkastaja	Elintarviketiimin vetäjä	
Noora Pesonen	terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, <i>laitosvalvonta</i>	<i>virkavapalla 12.9.22-</i>
Jarno Laitinen	terveystarkastaja	Terveydensuojelu, asumisterveys ja tupakkalain mukaiset tupakointikiellot asuntoyhteisössä	
Tuulia Kastevaara	kaupungin-eläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	50 %
Leena Riipinen	kaupungin-eläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	
Sini Marjo	kaupungin-eläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	100 %
Daniel Marin	kaupungin-eläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu, lihantarkastus	90 %
Salla Nuutinen	kaupungin-eläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu, lihantarkastus	80 %,
	<i>kaupungin-eläinlääkäri Mäntyharju</i>	<i>peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu</i>	<i>1.1.2021 alkaen, täytämättä vakinaisesti</i>
	<i>kaupungin-eläinlääkäri, Mikkelä</i>	<i>peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu</i>	<i>15.8.2022 alkaen täytämättä vakinaisesti</i>
Veera Strömmer	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu, eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta, alkutuotantovalvonta	<i>virkavapalla 4.6.2022 alkaen</i>
	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu, eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta, alkutuotantovalvonta	<i>täytetty vakinaisesti 9.1.2023 alkaen.</i>
	vastaanottoavustaja	avustavat tehtävät vastaanotolla, eläinlääkintähuollon toimistotehtävät, Mäntyharju	61 %, 1.5.2022 lähtien täytetty väliaikaisti
Minna Talka	laitosapulainen	avustavat tehtävät vastaanotolla, Mikkelä	58 %
<i>Antti Äikäs</i>	<i>terveystarkastaja</i>	<i>huoneistot, tupakkavalvonta</i>	<i>viransijainen 9.5.2022-</i>
<i>Maria Närhinen</i>	<i>valvontaeläinlääkäri</i>	eläinsuojelu, eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta, alkutuotantovalvonta	<i>viransijainen 30.6.2022-</i>

<i>Inkeri Vesala</i>	<i>terveystarkastaja</i>	<i>eläinsuojelu</i>	<i>määräaikainen 1.9.22-</i>
<i>Sirkku Penttinen</i>	<i>vastaanottoavustaja</i>	<i>avustavat tehtävät vastaanotolla, eläinlääkintähuollon toimistotehtävät, Mäntyharju</i>	<i>määräaikainen 1.9.2022-</i>
<i>Sari Björnholm</i>	<i>terveystarkastaja</i>	<i>elintarvikevalvonta</i>	<i>viransijainen 12.9.2022-</i>
<i>Linda Haikkola</i>	<i>kaupungin-eläinlääkäri</i>	<i>peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu</i>	<i>viransijainen 14.12.2022-</i>

Suunnitelmallisiin tarkastuksiin voidaan käyttää ainoastaan osa käytettävissä olevasta kokonaistyöpanoksesta. Muu työaika kuluu mm. akuutteihin tarkastuksiin, valitusten käsittelyyn, neuvontaan, ohjaukseen, hakemusten ja ilmoitusten käsittelyyn, koulutukseen ja erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin. Osa tästäkin työstä on toimialakohtaisiin suunnitelmiin kirjattua suunnitelmallista mutta muuta kuin tarkastustyötä.

Vuoden aikana suoritettavien tehtävien määrää on vaikea etukäteen ennakoida, mutta on arvioitu, että valvontaan tarvittava kokonaistyöpanostarve on keskimäärin 2–3 kertaa valvontakohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Ympäristöterveydenhuollon terveysvalvonnan resurssien jakautumien on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Suunnitelma vuoden 2021 käytettävissä olevien resurssien jakautuminen terveysvalvonnassa

	<i>Valvonnan resurssit/ htpv</i>
<i>Elintarvikevalvonta</i>	<i>660</i>
<i>Terveydensuojelun valvonta</i>	<i>830</i>
<i>Tupakkavalvonta</i>	<i>50</i>
<i>yht.</i>	<i>1 540 (7 hlö*220 tpu)</i>

Toimialakohtaisia valvontasuunnitelmia ja valvontatiheyksiä laadittaessa on käytetty keskusvirastojen antamia ohjeita.

3.2.1 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen

Valtakunnallisissa valvontaohjelmissa on omat riskinarviointimallit, joiden perusteella on erilaisille valvontakohteille annettu tarkastustiheydet. Valvontasuunnitelmassa on suunniteltu tarkastustiheydet ja arvio tarkastusten kestosta valvontakohdetyypeittäin.

Tarkastustiheydet on määritetty kohdetyyppikohtaisen riskiluokituksen perusteella ja apuna on käytetty keskushallinnon laatimia ohjeita. Tarkastustiheyttä määritettäessä otetaan lisäksi huomioon toiminnan laajuus ja olosuhteet sekä toimintatavat.

3.2.2 Tarkastuksen sisältö ja valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Valvonta-asetuksen mukaan kunnan valvontasuunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika. Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna keskusviraston valvontaohjeita, tarkastuslistoja sekä malliasiakirjoja. Suunnitelmallisen valvonnan tulee perustua riskinarviointiin.

Yksittäisen valvontakohteen riskinarvioinnissa ja tarkastustiheyden määrittelyssä on otettu huomioon toimialakohtaisissa valtakunnallisissa valvontaohjelmissa valvontakohdetyypille määritetty riskiluokka sekä toiminnanharjoittajan omavalvonnan tai muun omaehtoisen valvonnan taso, henkilökunnan asiantuntemus, aikaisempi valvontahistoria sekä tilat, olosuhteet ja varustuksen kunto.

Valvontakohtetta voi koskea useampi ympäristöterveydenhuollon toimialakohtainen valvontasuunnitelma. Valvontakohteiden tarkemmat tarkastustiheydet on määritetty toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mitauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveellisyyden, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, olosuhteisiin, toimintatapoihin, tuotteisiin ja asiakirjoihin.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuskohteelle ja muille asianosaisille. Havaintojen ja toimenpidekehotusten sisällöstä tulee mahdollisuuksien mukaan informoida heti tarkastuksen aikana.

Tarkastusten yleinen sisältö eri toimialoilla:

1. **elintarvikevalvonta**; tavoitteena tarkastaa kohteessa tilojen ja toiminnan vaatimuksenmukaisuus, osa tehdään ennalta ilmoittamatta.
2. **terveydensuojelulain mukainen valvonta**; tavoitteena tarkastaa kohteessa tilojen ja toiminnan vaatimuksenmukaisuus, yleensä tarkastuksesta sovitaan ennakoon
3. **tupakkalain mukainen valvonta**; tavoitteena tarkastaa vähittäismyyntipaikoissa myynnin lainmukaisuus ja ohjeiden noudattaminen, tupakointitiloissa tilojen vaatimusten mukaisuus

Tarvittaessa tehdään uusintatarkastus vaadittujen toimenpiteiden valvomiseksi. Tarkastuskertomukset tallennetaan vuoden 2019 alussa käyttöön otettuun valtakunnalliseen VATI-ohjelmaan (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus-

ja tiedonhallintajärjestelmä)

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastukseen tulee kirjata, minkä lain perusteella tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehtävän tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautumiseen kuluva aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastuksen yksityiskohtainen sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa sekä laatukäsikirjassa.

3.3 Koulutus

Henkilöstön koulutusta pyritään kohdentamaan siten, että jokainen tarkastaja osallistuu ensisijaisesti koulutuksiin, jotka käsittelevät hänen erityisaluettaan.

Valvontahenkilöstön koulutukseen panostetaan suunnitelmakaudella osallistumalla sekä alueellisiin että valtakunnallisiin toimiala- ja tehtäväkohtaisiin koulutuksiin. Aluehallintovirasto ja keskusvirastot järjestävät koulutuspäiviä, joilla käsitellään lainsäädännön uudistuksia sekä muita ajankohtaisia asioita. Näitä koulutuksia järjestetään yhä useammin videoyhteytenä ja se vähentää osallistumiskustannuksia ja mahdollistaa useamman henkilön osallistumisen koulutukseen.

Ympäristöpalvelujen tavoitteen mukaan jokainen työntekijä osallistuu vuoden aikana vähintään kahdeksaan koulutuspäivään. Koulutukset suunnitellaan ensisijaisesti oman vastuualueen ja käytännön tehtävien mukaan. Koulutustarvetta arvioidaan kehityskeskustelujen yhteydessä.

Koulutus suunnitellaan niin, että henkilöstö osallistuu tehtäväjaon mukaiseen koulutukseen. Ulkopuolisen koulutuksen lisäksi yksikön omissa palaverissa käsitellään lainsäädännön muutoksia ja laintulkintaa sekä valvonnan ongelmata-pauksia.

Koulutuksen toteutumista seurataan vuosittain henkilötasolla.

Terveystarkastajat ja terveysvalvonnan johtaja ovat osallistuneet koulutuksiin, lähinnä etänä. Suurin osa terveystarkastajien koulutuksista oli Ruokaviraston järjestämiä.

Praktikkoeläinlääkärit ovat osallistuneet kukin haluamaansa täydennyskoulutukseen. Valvontaeläinlääkärit osallistuivat tarpeelliseksi katsomiinsa koulutuksiin. Eläinlääkäreiden kouluttautuminen helpottuu henkilöresurssien vakiinnuttua.

3.4 Valvontatietojärjestelmä ja tiedonkeruu

Kaikki tiedossa olevat valvontakohteet Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on kirjattu valtakunnalliseen VATI-järjestelmään (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä). Ohjelma on otettu käyttöön

vuoden 2019 alussa. Tietojärjestelmään kirjataan kohdekohtaisesti suoritettut tarkastukset.

Kohteiden ilmoitukset ja mahdolliset hyväksymispäätökset käsitellään kaupungin yhteisellä CaseM-asiakirjaohjelmalla, jonne päätökset arkistoituvat. Myös tarkastuspöytäkirjat arkistoidaan CaseM-järjestelmään arkistointisuunnitelman mukaisesti. Arkistointitapa on sähköinen.

Elintarvikevalvonnan raportointi toteutuu osin automaattisesti Vati - ohjelmasta Ruokavirastolle, joka pitää valtakunnallista rekisteriä elintarvikevalvonnan valvontakohteista. Sähköinen tiedonkeruu on laajentunut myös muuhun ympäristöterveydenhuoltoon ja mm. terveydensuojelulainmukaiset suoritteet siirtyvät suoraan keskusviraston käyttöön. Varsinainen vuosiraportointi tehdään VYHA-järjestelmän kautta.

Ruokaviraston Vati-järjestelmän käyttöönotto on jatkunut edelleen vuonna 2022. Alkuvaikeuksien jälkeen Vati-ohjelma toimii hyvin.

Vuonna 2022 terveystarkastajat ovat laskuttaneet kaikki ulkoiset laskut Vatin kautta. Mikkelin kaupungin sisäiset laskut tulevat myös Vati-järjestelmästä, mutta laskutuksen käsittelyn hoitaa toimistosihteeri, koska laskujen siirto myyntireskontraan ei onnistu käytössä olevalla järjestelmällä.

LaatuNet-laatu järjestelmän käyttöönotto terveysvalvonnassa

Ympäristöterveydenhuollon terveysvalvonnan järjestelmällinen laadunhallinta aloitettiin vuoden 2021 alusta ottamalla käyttöön valtakunnallinen Envirovetin LaatuNet-laatu järjestelmä. Tavoitteena on valtakunnallisesti yhdenmukaistaa ja kehittää toimialan laadunhallintaa asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti.

Elintarvikelaki ja EU:n valvonta-asetus edellyttävät valvontayksiköitä tekemään sisäistä oman toiminnan laadunhallintaa. Siihen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset auditoinnit, poikkeamien havainnointi ja korjaavien toimenpiteiden kirjaaminen.

Ympäristöterveydenhuollon sisäiset auditoinnit on aloitettu ja vuoden aikana tehtiin neljä auditointia. Sisäiset auditoinnit on tehty vuonna 2021 suunnitelman mukaisesti seuraavista osa-alueista: terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely, elintarvikelain 13 § mukaisen ilmoituksen käsittely, ulkoinen laskutus ja sisäinen laskutus. Vuonna 2022 sisäisiä auditointeja ei tehty resurssipulan vuoksi. Vuonna 2022 oli tarkoitus tehdä sisäiset auditoinnit tupakan myyntiluvan käsittelystä ja epidemiaselvityksistä.

Helmikuussa 2022 tehtiin ensimmäinen johdon katselmus, jossa käytiin läpi laatu tiimin toiminta vuonna 2021. Yksikön toiminta oli pääsääntöisesti vaatimusten mukaista.

Aluehallintovirasto teki Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toiminnasta arviointi- tai ohjauskäynnin arvioimalla valvontasuunnitelmia. Ruokavirasto teki ohjauskäynnin paikan päällä.

3.5 Viestintä

Mikkelin kaupungin www-sivuilla www.mikkeli.fi kerrotaan ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueista ja toiminnan järjestämisestä. Ympäristöpalvelujen sivuilta löytyy valvonnassa käytettävät lomakkeet sekä erilaisia ohjeita. Sivuille voidaan päivittää ympäristöterveydenhuollon ajankohtaisia asioita. Jäsenkuntien www-sivuilta tulee olla toimiva linkki ympäristöpalveluiden kotisivuille.

Kohdekohtaisessa tiedottamisessa käytetään apuna tietojärjestelmän kohdetietoja. Kiireellisissä tapauksissa yhteyttä otetaan puhelimitse tai paikan päälle tapahtuvalla käynnillä.

Kiireellisissä takaisinvetotapauksissa käytetään lähinnä puhelinta. Ympäristöterveydenhuollon erityistilanteissa tiedotetaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella jakamalla tiedote joka kotiin, paikallisradion, lehdistön ja internetin välityksellä. Epidemiatilanteissa tapahtuvasta viestinnästä vastaa epidemiatyöryhmä sovitun työnjaon mukaisesti.

Myös normaaliajan toiminnasta, esim. toteutetuista projekteista pyritään tiedottamaan paikallisissa lehdissä sekä internet sivuilla. Koko henkilöstö osallistuu viestintään mm. neuvonnalla ja opastuksella sekä tiedottamalla erityisalansa asioista tiedotusvälineissä.

Viestinnän onnistuminen testattiin [norovirus-epidemiassa loppuvuonna 2021](#) yhteistyö toimii hyvin Mikkelin kaupungin viestinnän, Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden sekä Essoten kanssa.

3.6 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista ja näytteenotoista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu. Maksu peritään myös määräysten noudattamatta jättämisen vuoksi tehtävistä uusintatarkastuksista, näytteenotoista sekä muista toimenpiteistä.

Maksujen perimisestä on säädetty terveysuojelulain 50 §:n 2-4 momenteissa, elintarvikelain 72 §:ssä sekä tupakkalain 25a §:ssä. Maksut on määritetty niin, että ne vastaavat enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia lukuun ottamatta tupakan myyntilupamaksuja. Vuoden 2022 alusta tuli myös voimaan Elintarvikelain mukaiset valvonnan perusmaksu, joka on 150 euroa toimijaa kohti.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuuden ja maksullisuuden lisäämisen tarkoituksena on ollut tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää kunnallista valvontaa sekä lisätä valvonnasta perittäviä maksuja kunnan ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaamiseksi. Tavoitteena on, että valvonnasta saadut tulot varmistavat valvonnan riittävät resurssit ja tukevat ympäristöterveydenhuollon toiminnan kehittämistä.

Ympäristöterveydenhuollon vuoden 2021 alussa voimaantullut maksutaksa hyväksyttiin ympäristölautakunnassa 16.12.2020 ja päivitettiin 9.5.2021 sekä 13.10.2021. Aikaisempi maksutaksa oli vuodelta 2018. Maksutaksa on nähtävissä Mikkelin kaupungin nettisivuilla.

3.7 Varautuminen erityistilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto on laatinut toimialueitaan koskevan erillisen valmiussuunnitelman erityistilanteiden varalle. Suunnitelmassa käsitellään ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ja toimintavalmiuksia erityistilanteissa, kuten epidemioiden, kemikaalivaaroissa sekä myrkytysepäilyissä.

Elintarvikkeiden ja talousveden aiheuttamien epidemioiden hoidossa toimitaan ruokamyrkytys-epidemiaa koskevan suunnitelman mukaan. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämistä varten on vuonna 2017 muodostettu uusi yhteinen selvitystyöryhmä Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän kanssa. Lisäksi epidemioiden selvittelyssä noudatetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Ruokaviraston ja Valviran ohjeita.

Ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmien päivitys tehtiin vuoden 2021 aikana ja päivitystä on jatkettu vuoden 2022 aikana.

Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat ovat osallistuneet Etelä-Savon riskinarviointityöhön.

Näytteenottosuunnitelma ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu;

Vuoden 2022 talousarviossa on varattu laboratoriotutkimuksia varten 20.000 €. Määrärahaa käytetään mm. seuraavien viranomaisnäytteiden laboratoriotutkimuksiin:

1. elintarvikkeita koskevat valitukset
2. verkostovettä ja uimavettä koskevat valitukset
3. ruokamyrkytys- ja vesiepidemia epäilyt
4. valvonnan omat, tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet

Viranomaisnäytteiden näytteenotto tapahtuu valvontaviranomaisen toimesta. Valvontakohteiden maksamien näytteiden ottamisesta laskutetaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisesti.

Valvontakohteet maksavat itse mm. seuraavat näytteet:

1. omavalvonnan varmistamiseksi otettavat näytteet
2. pienten vesilaitosten mm. elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesinäytteet
3. vesilaitosten vesinäytteet
4. uimahallien allasvesinäytteet
5. uimarantojen vesinäytteet

6. yksityisten kaivojen vesinäytteet
7. terveydensuojelulain nojalla valvottavista huoneistoista otetut materiaali- ja sisäilmanäytteet

Yksityistä kaivonomistajaa neuvotaan ottamaan vesinäyte itse. Terveystarkastaja voi ottaa näytteen erityistapauksissa. Pyyntöstä toteutettavasta näytteenotosta peritään hyväksytyyn taksan mukainen maksu.

Vesi- ja elintarvikenäytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä akkreditoituissa laboratorioissa, pääasiassa Eurofins OY laboratorion eri toimipisteissä. Epidemiaselvitystilanteessa voidaan käyttää Ruokaviraston sekä Tullin laboratorioita.

Sisäilma- ja rakennusmateriaalinäytteet lähetetään Työterveyslaitoksen laboratorioon Kuopioon tai Helsinkiin, THL:n laboratorioon Kuopioon tai Oulun Sisäilmatutkimuksen laboratorioon. Tarvittaessa käytetään myös muita akkreditoituja laboratorioita.

Sopimus Eurofins Oy:n kanssa on uusittu ja on allekirjoitettu 8.2.2021. Se on voimassa kahden vuoden ajan ja lisäksi siinä on vuoden optio.

4 Valvonnan toimialat

4.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnasta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.2 Terveystarkastuslain mukainen valvonta

Terveystarkastuksesta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.3 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.4 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollosta on laadittu oma erillinen suunnitelma, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma.

5. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen

Ympäristölautakunta hyväksyi Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuodelle 2022 Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen toiminta-alueelle kokouksessaan 15.12.2021,. Valvontasuunnitelma käsittää ympäristöterveydenhuollon kaikki osa- alueet eli elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun, tupakka- valvonnan ja eläinlääkintähuollon.

Valvontasuunnitelman toteutumista tulee arvioida vuosittain ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa 23.2.2023.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi Itä- Suomen aluehallintoviranomaiselle 31.3.2023 mennessä VYHA-järjestelmän kautta.

Valvontasuunnitelma jakautuu toimialoittain erillisiin liitteisiin. Valvontasuunnitelman toteutumisen toteutumaraportit on laadittu erikseen elintarvikevalvonnalle, terveydensuojeluvalvonnalle, tupakkavalvonnalle sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmalle.

Koronapandemia vaikutti jonkin verran vuoteen 2022, mutta kulunut vuosi ei ollut yhtä poikkeuksellinen kuin vuosi 2020. Ympäristöterveydenhuolto pystyi kuitenkin vastaamaan sille asetetuista tehtävistä ja tavoitteista olosuhteet huomioiden kohtuullisen hyvin, elintarvikevalvontaa lukuun ottamatta.

Terveysvalvonnan suunnitelmallisen valvonnan määrä jäi vain 36 %:iin asetetusta tavoitteesta. Elintarvikevalvonta sai toteutettua suunnitelman valvonnan tarkastuksista vain 19 %. Valvonnan perusmaksun käyttöönotto vei paljon henkilöresursseja. Elintarvikevalvonnassa on henkilöstövaje, mikä osaltaan johtuu siitä, että terveystarkastajien resurssit putosivat 0,5 htv eläköitymisen vuoksi.

Vuonna 2021 aloitettiin EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän perusteellisempi käyttö ja sisäiset auditoinnit terveysvalvonnassa. Auditointeja ei tehty vuonna 2022. Terveysvalvonnan toiminta oli pääosin vaatimusten mukaista.

Juomaveden jakeluun liittyviä häiriötilanteita tai epidemioita ei ole ollut.

Eläinlääkintähuollossa on ollut lähes koko vuoden valtakunnallisesta eläinlääkärripulasta johtuva resurssivaje. Hakijapulan vuoksi kaksi vakituista kaupungin eläinlääkärin virka on ollut osan vuodesta täyttämättä. Resurssivaje on lisännyt praktikkoeläinlääkäreiden työnkuormitusta sekä toiminnan haavoittuvuutta.

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu ovat haasteista huolimatta olleet pääosin suunnitelman mukaista. Kiireetöntä ja kiireellistä eläinlääkäriapua on pystytty tarjoamaan kohtuullisessa ajassa. Päivystys on toiminut sekä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omana toimintana että Kangasniemen alueella Jyväskylän seudun yhteistyöllä järjestettävässä päivystysrenkaassa.

Pieneläinkäynnit vastaanotoilla ovat laskeneet jonkin verran vuodesta 2021. Tämä johtuu ensi sijassa resurssipulasta.

Myös valvontaeläinlääkärin virkoihin oli vaikea saada sijaisia ja vakituksia viranhaltijoita. 1.9.2022 lukien Ympäristöpalveluissa oli määräaikaisessa virkasuhteessa terveystarkastaja, joka vastuulla oli eläinsuojelutehtävät. Tämän ansiosta eläinsuojelutehtävät tulivat hoidettua eläinlääkärripulasta huolimatta.

Harjoittelijoille on pyritty tarjoamaan mahdollisuuksia saada suoritettua opintoihinsa kuuluvan harjoittelun sekä opinnäytetyön. Harjoittelijoita on

ollut terveystarkastuksissa ja eläinlääkintähuollossa. Kesällä terveystarkastuksissa oli yksi harjoittelija ja yksi kesäsiainen 3 kk ajan. Vuoden aikana palkattomassa harjoittelussa oli lisäksi useita harjoittelijoita. Kaksi opiskelijaa aloitti opinnäytetyön ja yksi sai opinnäytetyön valmiiksi elintarviketiimissä.

Taulukko 3

Toteutuneet terveystarkastukset (suunnitelmallinen valvonta) ja eläinlääkintähuollon suoritteet vuonna 2022

	TP	TA	TP	TP	TA	TP	Toteuma%
	2019	2020	2020	2021	2022	2022	Toteutuma 2021 verrattuna talousarvion tavoitteisiin
Terveystarkastukset (suunnitelman mukaiset)	417	750	259	383	700	251	36 %
Eläinlääkintähuollon virkatehtävät ja sairasmatkat	1 879	1 900	1 878	1975	1900	1798	95 %
Vastaanotolla hoidetut pieneläimet	6529	5500	6167	7806	6000	7523	125 %

Vuoden 2022 toiminta on kuvattu tarkemmin erillisissä toteutumaraorteissa, jotka on laadittu erikseen elintarvikevalvonnalle, terveys- ja eläinlääkintähuollon valvonnalle, tupakkavalvonnalle sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmalle.